

Chambre des Représentants de Belgique

SESSION ORDINAIRE 1990-1991

18 JUIN 1991

PROPOSITION DE LOI SPECIALE

**modifiant la loi spéciale du 16 janvier
1989 relative au financement
des Communautés
et des Régions**

RAPPORT

FAIT AU NOM DE LA COMMISSION DE LA
REVISION DE LA CONSTITUTION, DES
REFORMES INSTITUTIONNELLES ET DU
REGLEMENT DES CONFLITS (1)

PAR M. GEHLEN

MESDAMES, MESSIEURS,

Votre Commission a examiné cette proposition de loi spéciale lors de ses réunions des 26 mars, 7 mai et 4 juin 1991.

(1) Composition de la Commission :

Président : M. Nothomb.

A. — Titulaires :

C.V.P. MM. Bourgeois, Breyne, Hermans, Moors, Uytendaele, Van Rompuy.
P.S. MM. Charlier (G.), De Raet, Eerdeken, Happart, Motard, Mme Onkelinx.
S.P. MM. Chevalier, Lisabeth, Vandenbroucke, Van der Maelen.
P.V.V. MM. Coriois, Denys, Mme Neyts-Uyttebroeck.
P.R.L. MM. Ducarme, Gol, Michel (L.).
P.S.C. MM. Antoine, Gehlen.
V.U. MM. Candries, Coveliers.

Ecolo/ M. Simons.
Agalev

B. — Suppléants :

MM. Ansoms, Bosmans (F.), Bosmans (J.), Dhoore, Mme Merckx-Van Goeij, MM. Van Parys, Van Peel.
MM. Biefnot, Donfut, Féaux, Mayeur, Tomas, N., N.
M. Dielens, Mme Duroi-Vanhelmont, MM. Hancké, Vanvelthoven, Willockx.
MM. Beysen, De Croo, Flamant, Verhofstadt.
MM. De Decker, Draps, Knoops, Kubla.
MM. Laurent, Lebrun, Michel (J.).
MM. Anciaux, Van Grembergen, Vanhorenbeek.
M. Geysels, Mme Vogels.

Voir :

- 1188 - 89 / 90 :

— N° 1 : Proposition de loi spéciale de M. Clerfayt, Mme Spaak et M. Lagasse.

Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers

GEWONE ZITTING 1990-1991

18 JUNI 1991

VOORSTEL VAN BIJZONDERE WET

**tot wijziging van de bijzondere wet
van 16 januari 1989 betreffende de
financiering van de
Gemeenschappen en de Gewesten**

VERSLAG

NAMENS DE COMMISSIE VOOR DE
HERZIENING VAN DE GRONDWET, DE
INSTITUTIONELE HERVORMINGEN EN DE
REGLING VAN CONFLICTEN(1)

UITGEBRACHT DOOR DE HEER GEHLEN

DAMES EN HEREN,

Uw Commissie heeft dit voorstel van bijzondere wet behandeld ter vergadering van 26 maart, 7 mei en 4 juni 1991.

(1) Samenstelling van de Commissie :

Voorzitter : de heer Nothomb.

A. — Vaste leden :

C.V.P. HH. Bourgeois, Breyne, Hermans, Moors, Uytendaele, Van Rompuy.
P.S. HH. Charlier (G.), De Raet, Eerdeken, Happart, Motard, Mevr. Onkelinx.
S.P. HH. Chevalier, Lisabeth, Vandenbroucke, Van der Maelen.
P.V.V. HH. Cortois, Denys, Mevr. Neyts-Uyttebroeck.
P.R.L. HH. Ducarme, Gol, Michel (L.).
P.S.C. HH. Antoine, Gehlen.
V.U. HH. Candries, Coveliers.

Ecolo/ H. Simons.
Agalev

B. — Plaatsvervangers :

HH. Ansoms, Bosmans (F.), Bosmans (J.), Dhoore, Mevr. Merckx-Van Goeij, HH. Van Parys, Van Peel.
HH. Biefnot, Donfut, Féaux, Mayeur, Tomas, N., N.
H. Dielens, Mevr. Duroi-Vanhelmont, HH. Hancké, Vanvelthoven, Willockx.
HH. Beysen, De Croo, Flamant, Verhofstadt.
HH. De Decker, Draps, Knoops, Kubla.
HH. Laurent, Lebrun, Michel (J.).
HH. Anciaux, Van Grembergen, Vanhorenbeek.
H. Geysels, Mevr. Vogels.

Zie :

- 1188 - 89 / 90 :

— N° 1 : Voorstel van bijzondere wet van de heer Clerfayt, Mevr. Spaak en de heer Lagasse.

I. — EXPOSE DE L'AUTEUR DE LA PROPOSITION

La proposition de loi tend à remédier à une lacune de la loi spéciale du 16 janvier 1989 en ce qui concerne le financement des Communautés.

Une lecture superficielle de la proposition pourrait faire croire qu'elle traite d'un problème communautaire. Si cet aspect existe, il n'empêche que l'essentiel de cette proposition figure à l'article 3. En conséquence, la première partie de l'exposé sera consacrée à cet article.

La loi spéciale du 16 janvier 1989 a clairement voulu lier les moyens financiers attribués aux Communautés et aux Régions au niveau de l'activité économique. Ainsi, les moyens mis à la disposition des Régions sont directement proportionnels à leur contribution à l'impôt des personnes physiques et par conséquent sont indirectement liés au progrès de l'activité économique. De même, si on examine le financement des compétences des Communautés en dehors de l'enseignement, on constate que les moyens attribués sont proportionnels à un pourcentage des recettes de l'impôt des personnes physiques localisées dans chacune des Communautés. Ici également, il y a une liaison avec le progrès de l'activité économique. Ce constat est d'autant plus vrai qu'on prévoit dans la phase définitive, qu'une partie des moyens des Communautés dépendront directement de la richesse nationale. Le législateur spécial a en effet prévu la liaison des montants de l'impôt des personnes physiques qui servent de base à l'attribution des moyens aux Communautés, à la croissance nominale du produit national brut.

Il est en conséquence établi que les moyens des entités fédérées sont liés à l'évolution de la richesse issue de l'activité des citoyens vivant dans les Communautés et les Régions.

L'auteur rappelle ainsi que tout comme il existe une fiscalité des communes et des provinces, des impôts régionaux sont possibles. En d'autres termes, le législateur, dans différentes législations, a eu la sagesse de prévoir pour les entités fédérées ou pour les pouvoirs subordonnés une possibilité soit de se ménager des pouvoirs fiscaux soit de bénéficier de la croissance de la richesse nationale.

En conséquence, il lui paraît que tout aurait été rationnel si le législateur avait aussi accepté d'adapter ce principe pour les moyens qui sont transférés aux Communautés afin de financer l'enseignement.

Si l'auteur ne conteste pas le fait que ces moyens soient du type dotation et qu'ils aient été calculés en fonction du nombre d'élèves, il ne s'explique pas pourquoi cette dotation ne se modifie plus ultérieurement et en tout cas ne s'accroît pas avec le montant

I. — UITEENZETTING DOOR DE INDIENER VAN HET VOORSTEL

Het voorstel wil in de bijzondere wet van 16 januari 1989 een leemte aanvullen met betrekking tot de financiering van de Gemeenschappen.

Uit een oppervlakkige lezing van het voorstel zou men kunnen opmaken dat het om een probleem tussen de Gemeenschappen gaat. Dat aspect mag dan al voorhanden zijn, maar dat neemt niet weg dat vooral artikel 3 van het voorstel belangrijk is. Het eerste deel van de uiteenzetting is dan ook aan dat artikel gewijd.

De bijzondere wet van 16 januari 1989 had duidelijk de bedoeling de aan de Gemeenschappen en Gewesten toegekende financiële middelen aan het peil van de economische bedrijvigheid te koppelen. De middelen die ter beschikking van de Gewesten staan zijn aldus rechtstreeks evenredig aan hun bijdrage in de personenbelasting en bijgevolg onrechtstreeks gekoppeld aan de ontwikkeling van de economische bedrijvigheid. Zo ook komt men, als men de financiering van de bevoegdheden van de Gemeenschappen — het onderwijs buiten beschouwing gelaten — nader bekijkt, tot de bevinding dat de toegewezen middelen evenredig zijn aan het percentage van de in iedere Gemeenschap te lokaliseren personenbelasting. Ook hier is een koppeling aan de ontwikkeling van de economische bedrijvigheid waar te nemen. Die vaststelling is des te relevanter daar in de definitieve fase zoals gepland het percentage van de voor de Gemeenschappen bestemde middelen voor een gedeelte rechtstreeks zal afhangen van de nationale rijkdom. De bijzondere wetgever heeft immers gewild dat de bedragen van de personenbelasting die als maatstaf dienen voor de verdeling van de middelen tussen de Gemeenschappen, aan de nominale groei van het BNP gekoppeld worden.

Het staat dan ook vast dat de middelen van de deelgebieden gekoppeld zijn aan de ontwikkeling van de rijkdom die een gevolg is van de bedrijvigheid van de burgers van de Gemeenschappen en Gewesten.

De indiener van het voorstel herinnert er ook aan dat, zoals er een gemeentelijke fiscaliteit bestaat, ook gewestelijke belastingen tot de mogelijkheden behoren. De wetgever is, in zijn diverse wetgevingen, met andere woorden wijs genoeg geweest de deelgebieden of de ondergeschikte besturen de mogelijkheid te bieden zich hetzij fiscale bevoegdheden toe te kennen, hetzij mee te genieten van de groei van 's lands rijkdom.

Bijgevolg komt het hem voor dat de wetgever dat beginsel redelijkerwijze ook had moeten hanteren voor de middelen die aan de Gemeenschappen worden toegekend om het onderwijs te financieren.

De indiener van het voorstel betwist niet dat die middelen uit een dotatie komen en berekend werden volgens het aantal leerlingen, doch het is hem niet duidelijk waarom die dotatie achteraf niet meer gewijzigd wordt of in ieder geval geen gelijke tred houdt

de la richesse nationale telle qu'on peut la constater avec l'évolution du produit national brut.

Il croit que même si le critère de base est le nombre d'élèves, cela n'exclut pas qu'ultérieurement une indexation à l'évolution de la richesse soit prévue. Une démonstration par l'absurde pourrait être faite à cet égard. L'absence d'une pareille liaison pourrait ainsi conduire le budget consacré à l'enseignement à tendre finalement vers zéro.

Si on prend l'hypothèse extrême d'un produit national brut qui devrait croître en dix ans de 50 %, cela signifierait qu'en dix ans proportionnellement la part actuelle du budget de l'éducation nationale diminuerait de 50 %. Si cette tendance à la baisse n'existe heureusement pas dans des proportions aussi fortes, la diminution de la part des dépenses d'enseignement dans le produit national brut est cependant déjà visible actuellement. Pour l'ensemble du pays, la part des dépenses d'enseignement dans le produit national brut était évaluée à 6,2 % en 1981 et seulement à 5,2 % en 1988.

Ces chiffres peuvent être réactualisés pour les années plus récentes encore.

L'auteur produit un article du 1er juin 1990 publié dans « De Morgen » relatant une étude faite par le professeur Colla de la Vlaamse Economische Hogeschool et montrant que pour la Flandre, par exemple, la proportion qui était de 3,67 % du produit national brut en 1981 pour les dépenses d'enseignement était tombée à 2,85 % en 1988. Le professeur Colla dans son étude met en évidence la tendance à la réduction qui actuellement ne cesse de se manifester d'année en année et les conséquences qui en découlent.

L'auteur termine cette argumentation en insistant sur le fait que la Flandre tout comme la Communauté française pourraient connaître des difficultés financières sérieuses si cette évolution se poursuivait.

Dès lors, cette proposition de lier les montants finançant l'enseignement à l'évolution du produit national brut n'est nullement une revendication des francophones. On retrouve cette même demande dans une déclaration au « Standaard » du 5 juin 1990, du secrétaire de l'ABVV, R. Voorhamme, s'appuyant sur une étude du « Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen » (SERV). Ce serait en conséquence une erreur de croire qu'il s'agit d'un problème communautaire.

L'auteur met également l'accent sur le fait que l'enseignement doit être considéré comme un investissement et non comme un coût. Si cet investissement n'est pas réalisé, ce sont les enfants d'aujourd'hui et de demain qui seront les plus pénalisés. Actuellement, de nombreux pays européens profitent de la relative dénatalité pour accroître la qualité de leur enseignement et de leur politique de recherche en motivant les professeurs et les chercheurs. Il serait inacceptable que les communautés, pour des raisons budgétaires, soient exposées à de-

met de toeneming van de nationale rijkdom, zoals men die kan constateren als men de ontwikkeling van het bruto nationaal produkt bekijkt.

Hij is van mening dat, zelfs al geldt het aantal leerlingen als basiscriterium, zulks niet uitsluit dat achteraf een indexering gebeurt die gekoppeld is aan de ontwikkeling van 's lands rijkdom. In dat verband kan een bewijs uit het ongerijmde worden geleverd. Het uitblijven van een dergelijke koppeling zou met name met zich brengen dat de onderwijsbegroting uiteindelijk naar het nulpunt neigt.

In de extreme onderstelling dat het BNP in tien jaar tijds met 50 % groeit, zou het huidige aandeel van de onderwijsbegroting in diezelfde tien jaar verhoudingsgewijs met 50 % dalen. Ofschoon die dalende trend gelukkig niet zo fors is, wordt nochtans reeds een vermindering van het aandeel van de onderwijsuitgaven in het bruto nationaal produkt merkbaar. Voor het gehele land werd het aandeel van de onderwijsuitgaven in het bruto nationaal produkt in 1981 op 6,2 % en in 1988 op niet meer dan 5,2 % geraamd.

Die gegevens kunnen voor de meer recente jaren worden bijgewerkt.

De indiener van het voorstel citeert een artikel uit « De Morgen » van 1 juni 1990 dat een studie bevat van professor Colla van de Vlaamse Economische Hogeschool en waarin wordt aangetoond dat voor Vlaanderen bijvoorbeeld de verhouding, die voor de onderwijsuitgaven 3,67 % van het bruto nationaal produkt bedroeg in 1981, tot 2,85 % gedaald was in 1988. In zijn studie wijst professor Colla op een van jaar tot jaar duidelijker wordende dalende trend en op de gevolgen daarvan.

Tot besluit van zijn argumentatie wijst de indiener van het voorstel erop dat, mocht die trend aanhouden, Vlaanderen even ernstige financiële moeilijkheden tegemoet gaat als de Franse Gemeenschap.

Het voorstel om de bedragen voor de financiering van het onderwijs aan de ontwikkeling van het BNP te koppelen, is dan ook geen eis van de Franstaligen. Een gelijkaardig verzoek werd door de secretaris van het ABVV, R. Voorhamme geformuleerd in een verklaring aan de « Standaard » van 5 juni 1990. Die verklaring steunde op een studie van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV). Het zou dan ook een vergissing zijn dit probleem als een communautair vraagstuk te beschouwen.

De auteur beklemtoont tevens dat het onderwijs als een investering en niet als uitgavenpost moet worden beschouwd. Als die investering niet gebeurt, zullen de kinderen van vandaag en morgen daar in de eerste plaats voor moeten opdraaien. Tal van Europese landen profiteren thans van de relatieve daling van het geboortecijfer om de kwaliteit van hun onderwijs en hun researchbeleid te verbeteren door de professoren en wetenschappelijke onderzoekers meer te motiveren. Het is onaanvaardbaar dat de Gemeenschappen degenen aan wie het onderwijs

voir délaisser ceux qui sont chargés d'instruire et d'éduquer la jeunesse.

A l'objection de certains que l'Etat n'est plus compétent en matière d'enseignement, l'auteur répond que l'Etat est responsable de la croissance générale. Il a la haute main sur la répartition des moyens entre les entités. Si on découvre qu'une erreur a été commise au départ, il est normal de s'adresser à l'Etat pour la corriger.

D'autres ont objecté que cette absence de liaison pourrait avoir un effet bénéfique dans l'hypothèse où on se trouve dans une situation de ralentissement ou de recul du taux de croissance.

L'auteur fait remarquer que cette situation ne s'est plus présentée depuis la dernière guerre mondiale. Défendre l'absence de liaison pour protéger l'enseignement contre une catastrophe économique lui paraît constituer une attitude trop prudente. En conséquence, cela ne lui paraît pas être un argument étant donné que si une telle catastrophe se produisait, des mesures pourraient toujours être prises.

On a enfin avancé l'argument selon lequel il ne fallait pas pleurer devant l'Etat central pour que les Communautés aient des moyens supplémentaires.

L'auteur reconnaît la validité de cet argument pour autant qu'il n'y ait pas eu une lacune à la base.

En conséquence, rien ne s'oppose à l'instauration de la liaison de la dotation à l'évolution de la richesse produite annuellement en Belgique.

Traduite en chiffres, cette liaison accorderait, sur base de l'année 1990 et tenant compte d'une croissance réelle du produit national brut de 2,9 %, 4,977 milliards de francs en plus pour la Communauté flamande et 3,823 milliards de francs pour la Communauté française, soit un total de 8,800 milliards de francs. Ce total représente $\pm 0,5$ % du budget national.

En conclusion de cette première partie, l'auteur estime qu'un consensus pourrait être atteint en ce qui concerne l'article 3. Il n'est pas opposé à ce que sa proposition soit scindée et que dès lors seul l'article 3 soit retenu.

*
* *

Le second volet de l'exposé s'attache à la problématique de la redevance radio-télévision visée aux articles un et deux de la proposition.

Les communautés sont compétentes dans le domaine très vaste de l'audio-visuel.

Dans le cadre de la loi de financement, tout le monde a souligné combien le régime de financement des compétences des communautés était différent de celui des Régions.

Les Communautés ont ainsi parmi leurs dotations, le transfert du produit de la redevance radio et

en de opvoeding van de jeugd zijn opgedragen, om budgettaire redenen in de steek moeten laten.

Tegen het door sommigen geopperde bezwaar dat de Staat niet langer bevoegd is voor het onderwijs, brengt de auteur in dat de Staat verantwoordelijk is voor de algemene groei en dat hij, wat de verdeling van de middelen tussen de deelgebieden betreft, het laatste woord heeft. Als blijkt dat in het begin een vergissing begaan werd, dan is het normaal dat men zich tot de Staat wendt om die vergissing recht te zetten.

Anderen voeren het argument aan als zou het ontbreken van die koppeling gunstig zijn voor het geval het groeipercentage een vertraging of een teruggang vertoont.

De auteur wijst erop dat zoiets sinds de tweede wereldoorlog niet meer gebeurd is. Het ontbreken van de koppeling verdedigen om het onderwijs tegen een economische ramp te beschermen lijkt hem een al te voorzichtige houding en is, naar zijn mening, geen argument, aangezien altijd maatregelen kunnen worden genomen voor het geval een dergelijke ramp zich zou voordoen.

Ten slotte is nog het argument aangevoerd dat men niet bij de centrale Staat moet gaan klagen om aan de Gemeenschappen extra middelen te bezorgen.

De indiener geeft toe dat dit een steekhoudend argument is voor zover er in het begin geen vergissing werd begaan.

Er is dan ook geen bezwaar tegen de koppeling van de dotatie aan de ontwikkeling van de jaarlijks in België geproduceerde rijkdom.

In cijfers uitgedrukt zou die koppeling — op basis van het jaar 1990 en rekening houdend met een reële groei van het BNP met 2,9 % — neerkomen op 4,977 miljard extra voor de Vlaamse Gemeenschap en 3,823 miljard meer voor de Franse Gemeenschap, zegge in totaal 8,800 miljard. Dat bedrag stemt overeen met $\pm 0,5$ % van de rijksbegroting.

Tot besluit van dit eerste gedeelte van zijn uiteenzetting meent de auteur dat over artikel 3 een consensus kan worden bereikt. Hij is er niet tegen gekant dat zijn voorstel gesplitst wordt en dat alleen artikel 3 in overweging zou worden genomen.

*
* *

Het tweede gedeelte van de uiteenzetting houdt verband met de problematiek van het kijk- en luistergeld als bedoeld in de artikelen 1 en 2 van het wetsvoorstel.

Op het zeer ruime gebied van de audiovisuele sector zijn de Gemeenschappen bevoegd.

In het kader van de financieringswet heeft eenieder benadrukt dat de regeling inzake financiering van de bevoegdheden van de Gemeenschappen sterk verschilde van die van de Gewesten.

De dotaties van de Gemeenschappen omvatten bijvoorbeeld de overdracht van de opbrengst van het

télévision mais avec cette particularité que l'Etat central peut déterminer quel pourcentage du produit leur sera transféré. Selon les circonstances, les communautés ont reçu 38 %, 42 %, 44 %, 71 % du produit de la redevance.

L'auteur pose la question de savoir pour quelle raison l'Etat central conserve plus de 28 % du produit de la redevance alors que les Communautés manquent des moyens financiers indispensables ? Devant cette situation, il propose, à l'article premier, le transfert de la totalité du produit de la redevance aux Communautés.

Le deuxième aspect de ce transfert intégral concerne la répartition entre les Communautés. L'auteur estime que le critère de répartition inscrit dans la loi spéciale de financement est indéfendable dans la mesure où il précise que le produit de la redevance radio et télévision versé par des auditeurs bruxellois est réparti forfaitairement selon une clé de 80 (F) - 20 (N).

Cette clé est arbitraire et contredite par la réalité démontrée par des enquêtes.

Pour l'auteur, la réalité bruxelloise réside en 90 % de francophones et 10 % de néerlandophones. Les questions parlementaires ont illustré ces chiffres étant entendu que parmi les auditeurs, il n'y a pas seulement les électeurs mais aussi les quelques 200 000 étrangers qui n'ont pas le droit de vote. En conséquence, il propose de fixer la clé de répartition à 90 % (F) et 10 % (N).

Un dernier élément, qui est visé à l'article 2 et qui vient compléter l'affectation intégrale du produit de la redevance est celui de l'octroi aux Communautés de la compétence de fixer les taux des redevances ainsi que les exonérations. L'auteur estime par ailleurs souhaitable qu'il y ait une harmonisation des régimes applicables dans les différentes Communautés. L'article deux prévoit ainsi, que les communautés concluent à ce sujet des accords de coopération.

II. — DISCUSSION GENERALE

Un membre, au nom de son groupe, fait part de son refus de cette proposition. Il la rejette pour trois raisons :

- il ne peut être question de modifier la loi de financement;
- le transfert intégral du produit de la redevance radio et télévision est une revendication pour laquelle il n'est pas demandeur;
- sur le plan des principes, la problématique de la redevance radio et télévision est née des difficultés de la communauté française en matière d'enseignement et des promesses qui ont été faites. Puisque la

kijk- en luistergeld, met dien verstande dat de centrale Staat kan bepalen welk percentage van deze opbrengst wordt overgedragen. Al naar gelang van de omstandigheden hebben de Gemeenschappen 38 %, 42 %, 44 % of 71 % van de opbrengst van het kijk- en luistergeld ontvangen.

De indiener vraagt zich af waarom de centrale Staat meer dan 28 % van de opbrengst van het kijk- en luistergeld voor zich houdt, terwijl het de Gemeenschappen aan de noodzakelijke financiële middelen ontbreekt ? Daarom stelt hij in artikel 1 voor de gehele opbrengst van het kijk- en luistergeld aan de Gemeenschappen over te dragen.

Het tweede aspect van de volledige overdracht heeft betrekking op de verdeling van deze opbrengst onder de Gemeenschappen. De indiener is van oordeel dat het in de bijzondere financieringswet opgenomen criterium voor de verdeling onhoudbaar is, aangezien de opbrengst van het door de Brusselse kijkers en luisteraars betaalde kijk- en luistergeld op grond van dit criterium op forfaitaire wijze volgens een verdeelsleutel 80 F/20 N wordt toegewezen.

Dat is een willekeurig vastgestelde verdeelsleutel die in tegenspraak is met de uit de onderzoeken naar voren gekomen realiteit.

De indiener is van mening dat de bevolking van Brussel in werkelijkheid uit 90 % Franstaligen en 10 % Nederlandstaligen bestaat. Deze cijfers zijn afgeleid uit een aantal parlementaire vragen dienaangaande. Daarbij zij erop gewezen dat de groep van kijkers en luisteraars niet alleen kiezers, doch tevens de zowat 200 000 niet-kiesgerechtigde vreemdelingen omvat. Derhalve stelt spreker voor een verdeelsleutel van 90 F/10 N vast te stellen.

Het laatste aspect betreft de toekenning aan de Gemeenschappen van de bevoegdheid om de tarieven van het kijk- en luistergeld, alsmede de vrijstellingen te bepalen. Dit beginsel is opgenomen in artikel 2 en is bedoeld als sluitstuk van de toewijzing van de volledige opbrengst van het kijk- en luistergeld aan de Gemeenschappen. De indiener acht het bovendien wenselijk dat de op de Gemeenschappen toepasselijke regelingen onderling worden aangepast. Daarom bepaalt artikel 2 dat de Gemeenschappen terzake samenwerkingsovereenkomsten sluiten.

II. — ALGEMENE BESPREKING

Een lid verklaart namens zijn fractie dit voorstel te zullen verwerpen, en wel om drie redenen :

- er kan geen sprake van zijn de financieringswet te wijzigen;
- hij is geen vragende partij voor de volledige overdracht van de opbrengst van het kijk- en luistergeld;
- wat het beginsel betreft is het probleem van het kijk- en luistergeld ontstaan uit de moeilijkheden die de Franse Gemeenschap op het stuk van het onderwijs heeft, alsmede uit de terzake gedane toe-

communauté est responsable pour son enseignement, il est inadmissible que l'on s'adresse à l'Etat central pour combler les déficits.

En conséquence, il s'oppose à cette proposition qui pour lui, rentre dans le cadre des discussions de la réforme de l'Etat. Il ne peut être question de l'isoler de l'ensemble des pourparlers.

Un autre membre communique également le refus de son groupe d'adopter cette proposition. Le transfert du produit de la redevance n'est possible que moyennant le transfert de nouvelles compétences.

Le Secrétaire d'Etat aux Réformes institutionnelles rejette, au nom du Gouvernement, cette proposition vu qu'elle va à l'encontre de l'accord gouvernemental.

Celui-ci prévoit en effet que la redevance est un impôt partagé. Sa répartition est fixée selon les critères 80 (F) - 20 (N). Il ne peut être admis que l'on modifie cet accord. En outre, en ce qui concerne le financement de l'enseignement, l'accord gouvernemental prévoit l'indexation de la dotation.

L'auteur de la proposition croit déceler une différence de position entre les orateurs précédents. Si pour le premier intervenant, l'objet de la proposition est réservé à la négociation globale de la troisième phase, cela signifie qu'il existe une possibilité de discussion. Cette attitude lui paraît plus positive que celle du deuxième membre qui rejette de manière plus définitive la demande formulée sauf à lier l'octroi de moyens supplémentaires à un transfert éventuel de compétences.

Par ailleurs, le porte-parole du Gouvernement se limite quant à lui à l'accord gouvernemental pour rejeter sa proposition.

L'auteur tient à faire remarquer que les événements prouvent qu'il existe une préoccupation majeure non seulement dans la Communauté française mais aussi dans la Communauté flamande à l'égard de la viabilité financière des communautés dans l'avenir.

Il est persuadé que lors de l'élaboration de la loi de financement, le gouvernement a commis des erreurs. Il ne s'est pas rendu compte tout d'abord qu'il y avait une injustice à ne pas prévoir la liaison de la dotation de l'enseignement à l'évolution du PNB et à ne prévoir que la seule liaison à l'index. Une telle liaison est insuffisante car l'accroissement de la richesse nationale doit permettre le financement de la formation des travailleurs.

En outre, le gouvernement a confié aux communautés des compétences sans leur donner les moyens financiers correspondants. Il a attribué des compétences pour lesquelles l'Etat central n'avait pas vrai-

zeggings. Aangezien de verantwoordelijkheid voor het onderwijs bij de Gemeenschappen ligt, is het onaanvaardbaar dat een beroep wordt gedaan op de centrale Staat om de tekorten aan te vullen.

Derhalve is hij tegenstander van dit wetsvoorstel, dat zijn inziens binnen het kader van de besprekingen inzake de Staatshervorming valt. Deze aangelegenheid kan niet van het gehele overleg worden afgezonderd.

Een ander lid geeft eveneens te kennen dat zijn fractie dit wetsvoorstel niet zal aannemen. De overdracht van de opbrengst van het kijk- en luistergeld is slechts mogelijk indien ook nieuwe bevoegdheden worden overgedragen.

Namens de Regering verwerpt de *Staatssecretaris voor Institutionele Hervormingen* dit wetsvoorstel, aangezien het indruist tegen het regeerakkoord.

Daarin is immers bepaald dat het kijk- en luistergeld een gedeelde belasting is, die volgens de verdeelsleutel 80 F/20 N wordt toegewezen. Dit akkoord kan niet worden gewijzigd. Wat de financiering van het onderwijs betreft voorziet het regeerakkoord bovendien in de koppeling van de dotatie aan het indexcijfer.

De indiener van het wetsvoorstel meent in de door de vorige sprekers naar voren gebrachte standpunten een meningsverschil te ontwaren. De eerste spreker is immers van oordeel dat het in het wetsvoorstel behandelde probleem deel uitmaakt van het algemene onderhandelingspakket inzake de derde fase van de Staatshervorming. Zulks houdt in dat een en ander bespreekbaar is. Dit standpunt lijkt hem redelijker te zijn dan het standpunt van de tweede spreker. Deze laatste verwerpt de genoemde eis immers definitief, tenzij de overdracht van aanvullende financiële middelen gepaard gaat met een eventuele overdracht van bevoegdheden.

De woordvoerder van de Regering verwijst voor zijn afwijzende houding dan weer uitsluitend naar het regeerakkoord.

De indiener wijst erop dat uit de gebeurtenissen blijkt dat zowel de Vlaamse als de Franse Gemeenschap bezorgd zijn om de financiële leefbaarheid van de Gemeenschappen in de toekomst.

Naar zijn mening heeft de regering zich vergist bij de uitwerking van de financieringswet. In de eerste plaats gaf zij er zich geen rekenschap van dat het onbillijk was om niet te voorzien in de koppeling van de onderwijsdotatie aan de ontwikkeling van het BNP en alleen de koppeling aan het indexcijfer in uitzicht te stellen; dat laatste is ontoereikend, want de aanwas van 's lands rijkdom moet de financiering van de opleiding van de werknemers mogelijk maken.

Voorts heeft de regering bevoegdheden overgedragen aan de Gemeenschappen zonder dat deze de overeenkomstige middelen kregen. De regering heeft bevoegdheden overgedragen die de centrale overheid

ment exercé ses compétences. L'auteur cite l'exemple de la politique d'intégration des immigrés. Cette politique n'a pas conduit dans les années antérieures à des dépenses suffisantes et valables de la part de l'Etat. Pour cette raison, un correctif est indispensable à savoir le transfert intégral de la redevance sans transfert nouveau de compétence.

En ce qui concerne la clé de répartition de la redevance, l'auteur estime que la Communauté française, en raison de la fixation de la clé à 80 (F) - 20 (N) au lieu de 90 (F) - 10 (N), est spoliée d'un montant de 170 millions. A cet égard, il ne parle même pas du refus de la loi de financement de permettre aux francophones de la périphérie de contribuer avec le produit de leur redevance au financement de la communauté française. Si on tenait compte de ce produit, cela constituerait un montant de 120 millions pour la communauté française soit un total de 300 millions annuels de manque à gagner.

Votre rapporteur estime que la revendication qui consiste à ristourner l'intégralité de la redevance radio et télévision est justifiée vu que la matière de l'audio-visuel est entièrement communautarisée. Dans la logique rappelée par l'auteur de la proposition selon laquelle on a toujours donné plus aux communautés, il est persuadé que les moyens nécessaires seront trouvés lors de la confection du budget pour 1992. A cet égard, il se base sur la déclaration du Premier Ministre du 6 décembre 1990, en séance plénière, selon laquelle le budget 1992 permettra de nouvelles négociations. En conséquence, il fait confiance au gouvernement qui lors de la négociation budgétaire s'occupera de cette demande de libérer les moyens permettant la ristourne totale de la redevance radio et télévision aux communautés.

Un membre répond à cette intervention en reconnaissant que sur le plan du principe, il est exact que le produit de la redevance radio et télévision doit revenir aux communautés.

Néanmoins, ce principe est lié à une discussion politique pour laquelle la Communauté flamande n'est pas partie demanderesse même si elle présente un budget en déficit estimé à plus de 30 milliards. La Communauté flamande essaie quant à elle, par la fusion des matières régionales et communautaires et des moyens corrélatifs, de gérer l'ensemble de façon responsable.

La Région wallonne par contre, a un budget présentant un solde positif de 8 milliards. L'intervenant croit savoir que des discussions sont en cours pour que la Communauté française et la Région wallonne gèrent ensemble leurs compétences. En ce qui concerne l'enseignement, cette matière a été communautarisée. Il appartient dès lors à la Communauté française et à la Région wallonne de trouver ensemble une solution à ses difficultés.

Si la Communauté française est demanderesse pour le transfert intégral de la redevance radio et

niet ten velle had uitgeoefend. De auteur geeft het voorbeeld van het integratiebeleid voor migranten, waarvoor de Staat de voorgaande jaren geen voldoende en passende middelen heeft vrijgemaakt. Een aanpassing hoort derhalve te worden doorgevoerd, met name de volledige overheveling van de heffing, zonder bijkomende bevoegdheidsoverdracht.

Aangaande de verdeelsleutel van de heffing is de indiener van oordeel dat de Franse Gemeenschap 170 miljoen te weinig krijgt omdat die sleutel werd vastgesteld op 80 F/20 N, in plaats van 90 F/10 N. Hij heeft het dan nog niet over het feit dat de financieringswet het onmogelijk maakt dat de Franstaligen uit het randgebied met de opbrengst van hun heffing een bijdrage zouden leveren voor de financiering van de Franse Gemeenschap, die daardoor 120 miljoen frank moet ontberen; alles samen moet de Franse Gemeenschap per jaar 300 miljoen frankerven.

Uw rapporteur is van mening dat de eis om het kijk- en luistergeld integraal door te storten gewettigd is, aangezien de audiovisuele sector geheel is overgedragen aan de Gemeenschappen. De indiener van het voorstel heeft gewezen op de logica waarbij de Gemeenschappen steeds meer hebben gekregen; hij is ervan overtuigd dat de vereiste middelen bij de opmaak van de begroting 1992 zullen gevonden worden. In dat verband gaat hij uit van de verklaring op 6 december 1990 van de Eerste Minister, die in plenaire vergadering heeft gesteld dat nieuwe onderhandelingen mogelijk zijn wanneer de begroting 1992 aan bod komt. Bijgevolg heeft hij vertrouwen in de Regering, die bij de begrotingsonderhandelingen aandacht zal schenken aan dat verzoek om over de vereiste middelen te beschikken, zodat een volledige overheveling van het kijk- en luistergeld naar de Gemeenschappen mogelijk wordt.

Een lid reageert op dat betoog : hij erkent dat het principieel juist is dat de opbrengst van het kijk- en luistergeld aan de Gemeenschappen moet worden doorgestort.

Dat principe is echter nauw verbonden met een politieke discussie waarbij de Vlaamse Gemeenschap geen vragende partij is, ofschoon zij een begrotingstekort heeft dat op meer dan 30 miljard frank geraamd wordt. De Vlaamse Gemeenschap probeert door de samenvoeging van de gewestelijke en de gemeenschapsaangelegenheden — en van de daarmee overeenstemmende middelen — op verantwoorde wijze het geheel te beheren.

Het Waalse Gewest daarentegen heeft een begroting met een batig saldo van 8 miljard. Spreker meent te weten dat er onderhandelingen aan de gang zijn met het oog op een gezamenlijk beheer van de bevoegdheden van de Franse Gemeenschap en het Waalse Gewest. Het onderwijs werd een gemeenschapsaangelegenheid; de Franse Gemeenschap en het Waalse Gewest moeten hun problemen bijgevolg samen proberen op te lossen.

Als de Franse Gemeenschap vragende partij is voor de volledige overheveling van het kijk- en luis-

télévision, il lui faudra payer un double prix. Tout d'abord, un droit de vote lors de l'élection pour la Communauté française ne peut être accordé aux francophones de la périphérie. Ce sont des citoyens de la Flandre, sans doute francophones, mais appartenant à la Communauté flamande. En outre, il y a lieu de réaliser la troisième phase de réforme de l'Etat.

Cette troisième phase ne comprend pas seulement le droit de conclure des traités mais aussi l'élection directe des membres des conseils et les compétences résiduelles.

Tel est le cadre de la discussion politique dans laquelle il situe la redevance radio et télévision.

L'orateur marque enfin son étonnement devant le fait que certains acceptent la discussion sur la redevance radio et télévision sans voir l'important contexte politique sauf à lier la troisième phase aux négociations budgétaires.

Un autre membre fait part de l'accord de son groupe sur le fond de cette proposition. Sur un plan technique, la réalisation de ce transfert de la redevance peut se faire par un arrêté royal délibéré en Conseil des Ministres ou par une proposition de loi spéciale. Partenaire de la majorité, il fera avancer cette revendication lors des négociations.

Le Secrétaire d'Etat aux Réformes institutionnelles tient à faire la distinction entre la proposition qui est actuellement discutée et les négociations politiques qui doivent avoir prochainement lieu. Tant qu'un accord n'a pas été trouvé, il échet de respecter le présent accord gouvernemental et donc de rejeter la proposition.

*
* *

III. — VOTE

La proposition de loi spéciale est rejetée par dix voix et quatre abstentions.

Le Rapporteur,

A. GEHLEN

Le Président,

Ch.-F. NOTHOMB

tergeld, zal zij daarvoor een dubbele prijs moeten betalen. De Franstaligen uit het randgebied zullen bij de verkiezingen voor de Franse Gemeenschap geen stemrecht krijgen; het gaat om burgers die in Vlaanderen wonen, die ontegensprekelijk Franstalig zijn maar die deel uitmaken van de Vlaamse Gemeenschap; daarenboven moet de derde fase van de Staatshervorming uitgevoerd worden.

Die derde fase moet niet alleen het verdragsrecht regelen, maar ook de rechtstreekse verkiezing van de leden van de Raden en de residuaire bevoegdheden.

Binnen dit raam moet het politieke debat rond het kijk- en luistergeld worden gezien.

Tot besluit verklaart spreker zich verwonderd over het feit dat sommigen bereid zijn het kijk- en luistergeld te bespreken en daarvoor genoeg nemen met de koppeling van de derde fase aan de begrotingsonderhandelingen, zonder voor het overige rekening te houden met de belangrijke politieke context waarin dat moet gebeuren.

Een ander lid deelt mee dat zijn fractie het met de eigenlijke inhoud van het voorstel eens is. Technisch gezien kan het kijk- en luistergeld bij een in Ministerraad overlegd koninklijk besluit of bij een bijzondere wet worden overgeheveld. Als lid van de meerderheid zal hij die eis tijdens de onderhandelingen naar voren schuiven.

De Staatssecretaris voor Institutionele Hervormingen wenst een onderscheid te maken tussen het voorstel dat op dit ogenblik ter bespreking ligt en de politieke onderhandelingen die binnenkort zullen plaatsvinden. Zolang men het niet eens is, moet het huidige regeerakkoord worden nageleefd. Het voorstel moet bijgevolg worden verworpen.

*
* *

III. — STEMMING

Het voorstel van bijzondere wet wordt verworpen met tien stemmen en vier onthoudingen.

De Rapporteur,

A. GEHLEN

De Voorzitter,

Ch.-F. NOTHOMB